

Конкурсні задачі з фізики (частина 2)

Молекулярна фізика і теплота

Основи МКТ будови речовини

Задача 1

Всередині закритого з обох кінців горизонтального циліндра міститься поршень, що може рухатися без тертя і поділяє циліндр на дві частини. В одній частині циліндра знаходиться 3 г водню, а в другій — 16 г кисню. Яку частину об'єму циліндра займає водень? Об'єм поршня вважаємо дуже малим.

Задача 2

Один кіломоляр вуглекислого газу має масу 44 кг. Визначити густину вуглекислого газу при нормальних умовах і масу молекули.

Задача 3

На шляху молекулярного пучка стоїть стінка. Вважаючи зіткнення молекули з стінкою абсолютно пружним, знайти тиск молекул на стінку, якщо: а) стінка розміщена перпендикулярно до швидкості пучка і нерухома; б) стінка рухається назустріч молекулам з швидкістю v . Швидкість молекул у пучку c , маса однієї молекули m , концентрація молекул $n_0 \frac{1}{\text{м}^3}$.

Задача 4

Віднявши від величини ваги посудини з газом вагу посудини, можна знайти вагу газу. Але молекули «літають» по всій посудині, яким же чином їх вага впливає на покази терезів?

Внутрішня енергія. Теплота і робота.

Задача 5

Автомобіль пройшов шлях $s = 121,5$ км з швидкістю $v = 42$ км/год і витратив при цьому 24,3 кг бензину. Яку середню потужність розвивав двигун автомобіля під час руху, якщо коефіцієнт корисної дії двигуна 25%?

Задача 6

Свинцева куля, що летить з швидкістю $v_1 = 400$ м/сек, пробиває дошку, і швидкість її зменшується до $v_2 = 100$ м/сек. Початкова температура кулі $t^\circ = 27^\circ \text{C}$. Яка частина кулі розплавиться, якщо вважати, що на нагрівання кулі йде 60% енергії?

Задача 7

Залізну кульку радіусом 1 см, нагріту до 120°C , поклали на лід. На яку глибину зануриться кулька в лід? Густину льоду і води вважатн однаковими. Температура оточуючої води 0°

Задача 8

На скільки градусів охолоне повітря в кімнаті об'ємом 30 м^3 за 4 год роботи холодильної установки, якщо її продуктивність 2 кг льоду при температурі -2°C за добу, а охолодження починається з температури 20°C ? Питома теплоємність повітря $1005\text{ Дж/кг}\cdot\text{град}$.

Задача 9

Залізний брусок довжиною 40 см і перерізом 30 см^2 при температурі 0°C занурений у посудину, що містить 20 кг води при температурі 90°C . Визначити температуру, якої набуде брусок у воді, і визначити об'єм бруска при цій температурі.

Розширення при нагріванні твердих тіл і рідин

Задача 10

Флакон при 0° має місткість 40 см^3 . Чи можна в нього налити стільки ртуті, щоб не заповнений ртуттю об'єм не змінювався при зміні температури? Скільки треба налити ртуті?

$$\text{Коефіцієнт об'ємного розширення скла } \beta_c = \frac{1}{45\,000}\text{ град}^{-1}; \text{ ртуті}$$
$$\beta_p = \frac{1}{5500}\text{ град}^{-1}$$

Задача 11

Відстань на землі вимірюється розділеною на метри сталюю стрічкою з коефіцієнтом лінійного розширення $11 \cdot 10^{-6}\text{ град}^{-1}$. Поділки на стрічку наносилися при 15°C . Вимірювання виконували при температурі 25°C . В результаті проведеного вимірювання відстань виявилась $1000,53\text{ м}$. Чому дорівнює ця відстань в дійсності?

Задача 12

Довести, що тверде тіло, густина речовини якого ρ , питома теплоємність c і коефіцієнт об'ємного розширення β , при наданні йому кількості теплоти Q збільшує свій об'єм на величину $\Delta V = \frac{Q\beta}{c\rho}$, яка не залежить від початкового об'єму тіла.

Задача 13

В залізну циліндричну цистерну висотою 8 м і діаметром основи 20 м налито нафти стільки, що при температурі 5°C рівень нафти нижчий верхнього краю цистерни на 20 см. Визначити, при якій температурі нафта почне переливатися через краї цистерни. Коефіцієнт об'ємного розширення нафти $0,001 \text{ град}^{-1}$.

Властивості газів і пари

Задача 14

Циліндрична піпетка довжиною $L = 240 \text{ мм}$ занурена в ртуть, яка піднялася в ній на висоту $l = 100 \text{ мм}$. Потім піпетку закривають зверху пальцем і витягують з ртуті, причому частина ртуті витікає з піпетки. Яка висота стовпчика ртуті, що залишилася в піпетці, коли відомо, що атмосферний тиск відповідає тиску стовпчика ртуті висотою $H = 760 \text{ мм}$? Поперечний переріз піпетки постійний на всій її довжині, і вона залишається у вертикальному положенні.

Задача 15

Баластний резервуар підводного човна об'ємом $V_1 = 5 \text{ м}^3$ заповнений водою. Який тиск повітря p повинен бути в балоні ємкістю $V_2 = 0,2 \text{ м}^3$, щоб при приєднанні балона до резервуара підводний човен міг повністю звільнитися від баласту на глибині $H = 100 \text{ м}$? Температура повітря не змінюється. Атмосферний тиск $p_a = 1,01 \cdot 10^5 \text{ н/м}^2$; густина морської води $\rho = 1030 \text{ кг/м}^3$.

Задача 16

Закрита циліндрична посудина висотою h поділена на дві рівні частини невагомим поршнем, що може ковзати без тертя. При закріпленому поршні обидві половинки заповнені газом, причому в одній з них тиск газу в n раз більший, ніж у другій. На скільки переміститься поршень, якщо його звільнити? Температуру вважати незмінною.

Задача 17

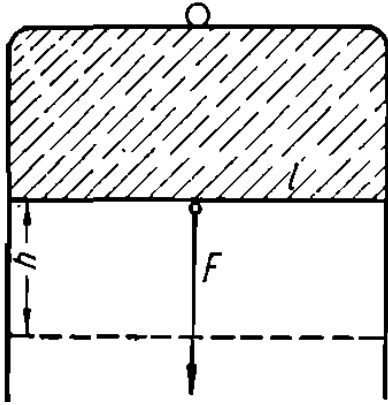
В посудину об'ємом $V = 10 \text{ л}$, наповнену сухим повітрям при нормальних умовах ($p_0 = 1,01 \cdot 10^5 \text{ н/м}^2$; $t_0 = 0^\circ\text{C}$), вводять $m = 3 \text{ г}$ води і нагрівають посудину до $t = 100^\circ\text{C}$. Визначити тиск вологого повітря p_x в посудині при цій температурі.

Властивості рідин

Задача 18

У спирт на незначну глибину опущено трубку з діаметром внутрішнього каналу $d = 0,5 \text{ мм}$. Яка вага спирту, що увійшов у трубку?

Задача 19

Дротяна прямокутна рамка з однією рухомою стороною l затягнута мильною плівкою (рис.). Яку силу F треба прикласти до рухомої сторони, щоб вона перебувала в рівновазі? Яка робота буде виконана, якщо сторона рамки переміститься на $h = 2$ см? Довжина рухомої сторони 6 см; коефіцієнт поверхневого натягу мильної плівки $\alpha = 0,041$ н/м.

Задача 20

При плавленні вертикально підвішеної свинцевої дротини діаметром 1 мм утворилось 20 краплин свинцю. На скільки вкоротилась дротина? Коефіцієнт поверхневого натягу рідкого свинцю $0,47$ н/м.

Задача 21

Канал у капілярній трубці має конічну форму. Діаметри його $d_1 = 1$ мм і $d_2 = 2$ мм. Довжина трубки 10 см. На яку висоту підніметься вода в трубці, якщо її опустити на незначну глибину у воду: а) широким кінцем; б) вузьким кінцем?

Властивості твердих тіл

Задача 22

Стальна балка затиснута між двома стінами при температурі 10°C . З якою силою кінці балки тиснуть на стіни при температурі 35°C ? Площа поперечного перерізу балки 50 см².

Задача 23

Потрібно, щоб залізний стержень довжиною $l = 1,5$ м при навантаженні $P = 5000$ н не видовжувався більш як на $0,3$ мм. Якого перерізу треба взяти стержень?

Задача 24

Для вимірювання глибини моря з пароплава спустили гирю на сталевому тросі. Нехтуючи вагою гирі в порівнянні з вагою троса, знайти, яку найбільшу глибину можна виміряти таким способом. Границю міцності сталі взяти рівною $6,86 \cdot 10^8$ н/м², густину морської води прийняти 1000 кг/м³.

Задача 25

Яка найбільша довжина свинцевої дротини, при якій будучи підвішена за один кінець вона не обірветься від власної ваги?

Робота газу і пари. Теплові двигуни

Задача 26

В циліндрі, закритому невагомим рухомим поршнем, знаходиться 1 м^3 повітря при нормальному тиску. Яку роботу виконає повітря при нагріванні його на 1°C ?

Задача 27

Чотиритактний бензиновий двигун з 10 циліндрами працює при $n = 960 \text{ об/хв}$. Діаметр поршня $d = 400 \text{ мм}$, а хід поршня $l = 120 \text{ мм}$. Механічний коефіцієнт корисної дії двигуна $\eta_m = 80\%$. Знайти ефективну потужність, якщо середній індикаторний тиск $p_i = 5 \cdot 10^5 \text{ н/м}^2$.

Задача 28

Машина, що працює за циклом Карно, одержала тепло від нагрівника при температурі 200°C . Холодильник має температуру 100°C . За певний час машина одержала від нагрівника 10^4 Дж енергії. Визначити виконану роботу, передану холодильнику, кількість теплоти і коефіцієнт корисної дії.